

УДК 343.98

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.81>**С. О. Галаган**кандидат юридичних наук
ORCID ID: 0000-0003-4028-942X

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У статті здійснено комплексний аналіз сучасного стану наукової розробки проблем міжнародного співробітництва під час кримінального провадження в Україні з урахуванням трансформацій, зумовлених євроінтеграційними процесами, збройною агресією проти України та запровадженням правового режиму воєнного стану. На основі системного опрацювання монографічних досліджень, дисертацій, підручників, наукових статей і матеріалів міжнародних організацій, у тому числі праць, опублікованих упродовж останніх років, визначено основні доктринальні підходи до розуміння сутності, форм і механізмів міжнародного співробітництва у кримінальному процесі.

Автором встановлено тенденції розвитку кримінально-процесуальної доктрини, пов'язані з розширенням договірно-правової бази міжнародної правової допомоги, активізацією співпраці з міжнародними судовими та правоохоронними інституціями, а також імплементацією міжнародних стандартів у національне кримінальне процесуальне законодавство. Обґрунтовано, що накопичений теоретичний та емпіричний масив наукових напрацювань створює підґрунтя для удосконалення механізмів взаємодії між національними та іноземними компетентними органами, а також мсприяє підвищенню ефективності досудового розслідування і судового розгляду у кримінальних провадженнях.

Водночас встановлено наявність низки проблемних і недостатньо досліджених аспектів, серед яких відсутність цілісної концепції міжнародного співробітництва на різних стадіях кримінального провадження, фрагментарність нормативного регулювання окремих форм взаємодії, складнощі гармонізації національного законодавства з міжнародно-правовими зобов'язаннями України, а також невизначеність окремих питань правового статусу суб'єктів міжнародної процесуальної взаємодії.

Результати опитування практичних працівників органів досудового розслідування, прокуратури та адвокатури підтвердили наявність суттєвих труднощів у правозастосовній практиці, що зумовлює потребу у подальших комплексних міжгалузевих наукових дослідженнях. Зроблено висновок, що поглиблення теоретичних напрацювань і формування узгоджених доктринальних підходів є необхідною передумовою для вдосконалення законодавства та підвищення ефективності міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні в Україні.

Ключові слова: співробітництво, провадження, законодавство, ефективність, юрисдикція, стандарти.

Постановка проблеми. Стан наукової розробки проблем міжнародного співробітництва під час кримінального провадження відображає сучасний рівень дослідження теоретичних і практичних аспектів взаємодії держав у сфері кримінального правосуддя. Незважаючи на значну кількість праць, присвячених поняттю, сутності та правовим основам міжнародного співробітництва, у науковій

літературі відсутня єдина системна концепція, що охоплювала б усі форми міжнародної взаємодії, проблеми узгодження норм національного та міжнародного права, а також практичні складнощі реалізації відповідних процедур. Це зумовлює потребу у комплексному аналізі наукових досліджень, виявленні прогалин та визначенні пріоритетних напрямів подальшого розвитку правового регулювання міжна-

родного співробітництва у кримінальному провадженні.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Аналіз наукових публікацій щодо міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні свідчить про системне вивчення його поняття, сутності та правових основ у працях О. М. Бандурки, І. В. Гловюк, Н. І. Кучинської, О. В. Капліної, Р. В. Вереша, А. А. Ткачука, С. С. Шелеста та інших дослідників. У зазначених роботах підкреслюється, що міжнародне співробітництво є важливим інструментом протидії транснаціональній злочинності та забезпечення ефективності кримінального правосуддя, а його правове регулювання ґрунтується на поєднанні норм міжнародних договорів та національного законодавства. Узагальнення сучасних наукових досліджень дозволяє виділити пріоритетні напрями для подальшого вивчення, зокрема вдосконалення механізмів міжнародної правової допомоги.

Виклад основного матеріалу. Проблематика міжнародного співробітництва під час кримінального провадження є однією з основних у сучасній правовій науці, особливо з урахуванням зростаючої ролі міжнародних інституцій, глобалізації злочинності та посилення вимог до забезпечення справедливості в умовах воєнного стану. Стрімке зростання кількості транснаціональних кримінальних правопорушень, розвиток інформаційних технологій та деструктивна діяльність міжнародних злочинних угруповань актуалізували необхідність перегляду підходів до міжнародного кримінального переслідування. У цьому контексті, міжнародне співробітництво в кримінальному провадженні виступає не лише як елемент зовнішньої правової взаємодії держав, а як умова забезпечення ефективності та результативності досудового розслідування і судового розгляду кримінальних правопорушень. Воно охоплює широкий спектр різних форм: від екстрадиції, передачі доказів і виконання окремих процесуальних дій, до участі у спільних слідчих групах, співпраці з міжнародними кримінальними судами та визнання і виконання рішень іноземних судів. Ефективна реалізація механізмів співпраці неможлива без чітко визначеного процесуального порядку. З огляду на ці та інші обставини, наукове вивчення міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні є не лише теоретично значущим, але й практично необхідним кроком для підвищення результативності кримінальної юстиції, особливо в умовах воєнного стану та з огляду на активну участь держави у міжнародних правових механізмах захисту прав людини й боротьби зі злочинністю.

Попри те, що у вітчизняній та зарубіжній юридичній науці проблематика міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні досліджувалась досить активно, однак і досі залишається низка невирішених теоретичних і практичних питань. Аналіз сучасного стану наукової розробки цієї проблеми свідчить про її багатогранність та міждисциплінарний характер. Однією з перших академічних спроб систематизувати питання міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні стала робота О. І. Виноградова «Міжнародне співробітництво України у галузі боротьби зі злочинністю (кримінально-процесуальний аспект)», в якій авторка проаналізувала існуючий на момент дослідження масив міжнародно-правових нормативних актів, прийнятих у рамках ООН та Ради Європи, в тому числі ратифікованих Верховною Радою України, що регулюють основні напрямки і види міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю. Вже на той момент визначено виключну значущість Міжнародного Кримінального Суду (МКС) для підвищення ефективності боротьби з міжнародними злочинами (ст.ст.1-3 Конвенції про попередження злочинів геноциду і покарання за нього 1948 р.) та злочинами міжнародного характеру (Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом 1957 р.) та запропоновано внести зміни до законодавства, з метою забезпечення участі України у діяльності МКС. Зроблено висновок, що основу такого співробітництва у кримінальних справах складає сукупність принципів: міжнародного права, які регулюють спів-

робітництво держави в цілому; викладених у міжнародних договорах окремої країни про надання правової допомоги; внутрішнього (національного) законодавства (кримінального, кримінально-процесуального, конституційного тощо). Заслугує на увагу надане авторкою визначення видачі (екстрадиції) перевага якого полягає в тому, що воно містить всі елементи, наявність яких у конкретному акті видачі (екстрадиції) дозволяє визнати його правомірним. Зокрема під цим поняттям авторка пропонує розуміти процес, який ґрунтується на міжнародних договорах, загальновизнаних принципах міжнародного права, нормах внутрішнього законодавства і пов'язаний з наданням державами правової допомоги, що полягає у передачі підозрюваного, обвинуваченого або засудженого державою, на території якої він перебуває, державі, на території якої він вчинив злочин або громадянином якої він є або державі, що потерпіла від злочину, для притягнення його до кримінальної відповідальності або виконання винесеного вироку суду [4].

У ході аналізу проблематики міжнародного співробітництва під час кримінального провадження не можна оминати й дослідження Т. С. Гавриш, відображене у дисертації «Проблеми допустимості доказів, отриманих у ході міжнародної правової допомоги у кримінальних справах». У роботі піднімається важливе питання відсутності окремого процесуального рішення про задоволення запиту про видачу особи, що ускладнює можливість оскарження такого рішення.

Важливе значення має і дисертація А. С. Сизоненка з теми: «Використання доказів, отриманих на території інших країн, у кримінальному процесі України». У роботі автором запропоновано механізм використання в національному кримінальному процесі доказів, здобутих за межами України, з урахуванням виду міжнародної правової допомоги, способу та умов їх отримання. Крім того, сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України. Зокрема, автор наголошував на тому, що міжнародну правову допомогу слід розуміти як узгоджену діяль-

ність держав у межах початого кримінального провадження, спрямовану на захист інтересів особи, суспільства та держави. Така діяльність регламентується нормами міжнародного і національного права та полягає у підготовці й передачі доручень іноземним правоохоронним і судовим органам, а також у виконанні цих доручень на підставі міжнародних договорів України. Окрему увагу в дисертації приділено проблемі автентичності перекладу матеріалів. Автор підкреслює, що належний переклад має істотне значення як для забезпечення ефективного міжнародного співробітництва у кримінальних справах (провадженнях), так і для правильної оцінки доказів, зібраних на території інших держав [13].

Серед ранніх праць, що осмислюють міжнародне співробітництво у сфері кримінального судочинства, необхідно виділити і дослідження А. Г. Маланюка «Провадження у кримінальних справах, пов'язане з міжнародними відносинами, за законодавством України». У зазначеній праці автор порушує коло питань реалізації кримінально-процесуальних правовідносин за участю іноземців, а також проваджень у порядку перейняття, акцентуючи на процесуальному статусі учасників, компетенції органів та колізіях між нормами національного законодавства й міжнародних договорів. Вказаним науковцем пропонується розуміти міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні як урегульовану міжнародними договорами України та нормами кримінально-процесуального законодавства діяльність компетентних органів, що полягає у: зверненні до установ іноземних держав із запитом про виконання конкретних процесуальних дій, необхідних для розслідування, розгляду чи вирішення кримінальної справи; та виконанні на території України таких дій на запит іноземної держави, включно з заходами, спрямованими на забезпечення доказів і виконання судових рішень, постановлених у кримінальних справах. Такий підхід дозволяє поєднати договірні механізми взаємодії з процесуальними інструментами національного права й показує, як саме міжнародна співпраця інтегрується у повсякденну практику розслідування та судового розгляду [12].

Теоретичні та практичні проблеми механізму визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні досліджено у роботі Я. І. Тростянської «Визнання і виконання в Україні вироків іноземних судів», в якій авторкою визначено їх поняття, принципи та гарантії. Розглянуто процесуальний порядок приведення вироку суду у відповідність до національного законодавства.

У свою чергу, у дисертаційному дослідженні В. В. Зуєва «Кримінальні процесуальні гарантії прав особи при міжнародному співробітництві під час кримінального провадження» [6] (2015 р.; подальша монографічна розробка 2017 р.) системно проаналізовано, як забезпечуються права учасників у цих кримінальних провадженнях. Автор окреслює процесуальну сутність та зміст міжнародного співробітництва, розмежовує основні форми взаємодії (під час міжнародної правової допомоги, екстрадиції) і пропонує поетапну побудову процедур – від надходження й перевірки запиту до виконання та завершення. Запропоновано класифікацію гарантій як цілісної системи: 1) гарантії захисту прав і свобод особи (право на захист, заборона катувань, доступ до матеріалів, участь захисника); 2) гарантії дотримання процесуальної форми (вимоги до змісту запиту, порядок фіксації процесуальних дій, контроль строків); 3) організаційно-правові гарантії належної взаємодії компетентних органів (координація центрального органу, стандарти комунікації, облік колізій юрисдикцій). Особливу увагу приділено можливостям оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів влади у справах про міжнародну допомогу та екстрадицію, а також практичним пропозиціям щодо вдосконалення алгоритмів роботи: уніфікації вимог до запитів, посилення судового контролю, впровадження чітких строків і процедур інформування сторін, узгодження дій із міжнародними зобов'язаннями держави [7].

Поряд із цим, у дисертаційному дослідженні А. Б. Антонюк «Процесуальні засади міжнародного співробітництва при розслідуванні кримінальних правопорушень» авторкою на основі аналізу міжнародних норм визначено, що за відсутності міжнародного договору про співпрацю між пра-

воохоронними органами різних країн може використовуватися засада взаємності, яка означає надання іноземним громадянам певних прав і пільг за умови, що громадяни цієї держави, які перебувають у відповідних державах, користуються аналогічними правами і пільгами. Крім того, звертається увага на те, що дане поняття може трактуватися як взаємне визнання кількох державами їхніх законів і, як наслідок, виконання певних дій, що сприятиме їх виконанню, незалежно від наявності нормативного акту, що регулює такі правовідносини. Також в роботі проведено аналіз наукових поглядів щодо змісту поняття «міжнародне співробітництво при розслідуванні кримінальних правопорушень» та обґрунтовано можливість втілення його в КПК України. Авторка під цим поняттям пропонує розуміти конкретно обумовлену активну співпрацю держав та їх компетентних органів щодо ефективного розслідування кримінальних правопорушень, яка реалізується у різних формах [1].

Не можемо оминати увагою й дисертаційне дослідження О. А. Лопати, присвячене міжнародному співробітництву Експертної служби МВС України [11]. Робота цікава тим, що у ній вперше системно розглянуто специфіку міжнародної взаємодії у сфері судово-експертної діяльності, яка безпосередньо впливає на якість і допустимість доказів у кримінальному провадженні. Авторка не лише розкрила поняття і завдання Експертної служби, а й визначила її місце в міжнародному правовому середовищі, виокремивши рівні та форми співпраці із зарубіжними інституціями. Особливий акцент зроблено на діяльності Європейської організації судово-експертних установ (ENFSI), членство в якій стало для України важливим інструментом інтеграції у європейський простір кримінальної юстиції. Крім цього, проаналізовано механізми координації дій українських експертних установ із міжнародними партнерами, у тому числі через співпрацю з Укрбюро Інтерполу. Значну увагу приділено також практиці надання міжнародної правової допомоги у формі проведення судових експертиз, адже саме від цього залежить можливість використання доказів, здобутих за кордоном,

у національних кримінальних процесах. На наш погляд, цінним є те, що в дисертаційному дослідженні не обмежалося лише констатацією наявних проблем, а запропоновано низку практичних рекомендацій. Зокрема, йдеться про необхідність оновлення законодавчих положень, які регулюють міжнародне співробітництво у сфері судової експертизи, а також про впровадження єдиних стандартів роботи експертів відповідно до європейських підходів [11]. Власне це і робить вказане дослідження дотичним до нашої тематики, оскільки міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні неможливе без належного експертного забезпечення та взаємного визнання результатів експертних досліджень.

Поряд із цим, проблеми гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність та Статуту МКС досліджено С. П. Кучевською [10]. Авторкою запропоновано внести зміни та доповнення, необхідні для приведення КК України у відповідність до Статуту МКС. Здійснено порівняльно-правовий аналіз положень КК і Статуту, визначено зміст певних міжнародно-правових понять і їх порівняння із закріпленими у КК України. За результатами дослідження констатовано певні невідповідності Статуту і запропоновано конкретні гармонізаційні заходи для узгодження законодавства України про кримінальну відповідальність зі Статутом. Необхідно й додати, що дослідження положень Римського статуту на предмет його відповідності українському законодавству продовжуються і надалі.

Аналогічно дослідження Г. М. Грищук, хоча й було виконане у площині кримінального права, проте має безпосередній стосунок до кримінально-процесуальної сфери, оскільки стосується інституту видачі осіб (екстрадиції), який є одним із ключових механізмів міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях. У роботі визначено особливості виникнення та розвитку положень закону про кримінальну відповідальність щодо інституту видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, з власною класифікацією етапів його генези: від зародження у ранніх світових цивілізаціях та

середньовіччі до українських земель під владою Литви й Польщі, козацької держави, періоду перебування у складі імперії, радянського часу й доби незалежності. Значну увагу приділено аналізу міжнародно-правового регулювання екстрадиції та загальним вимогам до процедури видачі. У роботі виокремлено нормативні підстави регламентації екстрадиції: чинність та ратифікація міжнародно-правових договорів, дотримання принципу взаємності, а також закріплення у національному законодавстві норм міжнародної правової допомоги. Авторка конкретизувала функції інституту видачі, поділивши їх на загальні та спеціальні, а також систематизувала основні принципи екстрадиції. Серед них: невидача власних громадян, подвійне інкримінування, подвійна злочинність, невідворотність покарання, мінімальний строк покарання, межі кримінальної відповідальності виданої особи, а також виключення з підстав видачі за вчинення політичних злочинів. Важливим аспектом дослідження стало висвітлення кримінально-правових та кримінально-виконавчих підстав екстрадиції, зокрема необхідності співвідношення вчиненого діяння із формальними та фактичними критеріями, дотримання строків давності, а також порядку виконання в Україні вироків іноземних судів за умови відповідного нормативного закріплення. У результаті дослідження запропоновано авторське визначення екстрадиції як передачі іноземній державі особи, що порушила законодавство про кримінальну відповідальність, на вимогу цієї держави для притягнення її до кримінальної відповідальності або виконання вироку суду, який набрав законної сили. Крім того, було аргументовано необхідність удосконалення чинного законодавства, зокрема КК України, та уточнено положення про структурний склад екстрадиційних правовідносин. Водночас обґрунтовано підходи до визнання та виконання вироків іноземних судів на території України, що безпосередньо пов'язано з підвищенням ефективності міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях [5].

Значущою для цього дослідження є дисертація О. В. Базова на тему: «Правові

і інституційні засади діяльності міжнародних кримінальних судів» [2].

У роботі сформовано концептуальне бачення міжнародно-правового вчення про правові та інституційні засади діяльності міжнародних кримінальних судів, що ґрунтується на обґрунтуванні їх відносної автономності від внутрішньо-державних систем кримінального правосуддя. Такий підхід базується на визнанні потреби у кримінально-правовому захисті основоположних цінностей, незалежно від того, чи закріплені вони у національному кримінальному законодавстві. Автор доводить, що правові та інституційні засади діяльності міжнародних кримінальних судів у сукупності утворюють міжнародно-правовий механізм реалізації норм міжнародного права у сфері боротьби з найнебезпечнішими злочинами, які становлять загрозу для всієї міжнародної спільноти. Цей механізм включає два ключові компоненти: нормативно-правовий, що забезпечує юридичне підґрунтя реалізації норм міжнародного права, та інституційний, основне завдання якого полягає у сприянні їх практичному застосуванню. Окремо підкреслюється, що існування вертикально-ієрархічних і мережево-горизонтальних типів процесуальних взаємовідносин між органами міжнародного кримінального правосуддя зумовлює їх відносну децентралізацію та водночас забезпечує автономність у сфері здійснення судової діяльності й протидії міжнародній злочинності. Такі органи вступають у правовідносини з іншими суб'єктами міжнародного права, однак зберігають власну незалежність як від міжнародних, так і від національних правопорядків. При цьому ієрархічно-інстанційна побудова системи міжнародних кримінальних судів виступає загальною моделлю, у межах якої наявні значні відмінності в організації їх діяльності. Зазначене стосується структури першої та апеляційної інстанцій, а також, у визначених випадках вищої інстанції, що має повноваження переглядати судові рішення за нововиявленими обставинами.

У структурі наукових напрацювань окреме місце займає і дисертація

О. О. Кисельова на тему: «Особливості здійснення кримінального провадження

в умовах особливого періоду, надзвичайного та воєнного станів». Її значення полягає у тому, що дослідник звернув увагу на трансформацію кримінального процесу в умовах воєнних викликів та надзвичайних ситуацій, що безпосередньо корелює з потребою удосконалення міжнародного співробітництва. У роботі окреслено проблеми функціонування національного кримінального судочинства в умовах воєнного стану, коли посилюється роль міжнародних механізмів – зокрема, співпраці з іноземними державами щодо екстрадиції, взаємної правової допомоги, збору доказів, а також з Міжнародним кримінальним судом. Означуване дозволяє зрозуміти, що міжнародне співробітництво в таких обставинах перестає бути лише додатковим інструментом, а набуває характеру необхідного механізму для забезпечення реалізації завдань кримінального провадження, особливо щодо розслідування воєнних злочинів [9].

Важливо зазначити, що чимало аспектів міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні висвітлювалися також у працях криміналістичного спрямування. Наприклад, для вирішення завдань нашого дослідження важливо звернутися до дисертації Ю. М. Чорноус з теми: «Криміналістичне забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру» [14], яка має суттєвий теоретико-прикладний інтерес. У роботі на підставі наукового аналізу криміналістичної, кримінально-процесуальної літератури, а також положень міжнародного й національного законодавства та практики їх застосування здійснено комплексне дослідження специфіки організації та реалізації криміналістичного забезпечення у провадженнях, що стосуються злочинів міжнародного характеру. Авторка сформулировала концептуальні положення щодо визначення сутності криміналістичного забезпечення та його ролі у структурі досудового слідства, пропонує власне визначення цього явища та розробляє криміналістичну характеристику злочинів міжнародного характеру. Особливу увагу приділено правовим і організаційним засадам провадження у відповідних справах, а також визначенню напрямів

і форм міжнародного співробітництва, яке є невід'ємною умовою ефективного розслідування. Важливим елементом дослідження стали також практичні рекомендації щодо вдосконалення інструментарію криміналістичного забезпечення досудового слідства, врахування специфіки міжнародних контактів, належної оцінки та використання доказів, здобутих у співпраці з іноземними правоохоронними органами. З огляду на це, праця зазначеної авторки на наше переконання може розглядатися як одна з ключових у формуванні сучасної доктрини взаємозв'язку між криміналістикою та міжнародним кримінальним процесом [14].

У дисертації С. В. Бондаря «Взаємодія слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності» [3] здійснено комплексне дослідження форм та механізмів взаємодії у конкретному сегменті міжнародної співпраці. Автор не лише визначив поняття та правові засади такої взаємодії, а й проаналізував криміналістичну характеристику злочинів у сфері банківської діяльності. У роботі систематизовано форми міжнародного співробітництва, зокрема, обмін інформацією, координацію слідчих (розшукових) дій, спільні заходи з виявлення і затримання підозрюваних (обвинувачених). Особливу увагу приділено використанню міжнародних каналів співпраці для збирання доказової інформації та забезпечення належної доказової бази стороною обвинувачення. Значний інтерес становлять розроблені у дослідженні практичні рекомендації щодо вдосконалення правових та організаційних механізмів взаємодії. Автор наголошує на потребі підвищення ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення, вдосконалення координації між українськими та зарубіжними слідчими підрозділами, а також запровадження сучасних форм міжнародної правової допомоги. Таким чином, робота не лише має практичну цінність для правоохоронних органів, але й розширює наукове бачення ролі міжнародного співробітництва у розслідуванні економічних злочинів [3].

У стані наукової розробки проблем міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні важливо враховувати не лише праці процесуалістів, знавців кримінального права, але й напрацювання адміністративно-правової науки. Значна частина теоретичних і практичних аспектів міжнародної взаємодії, зокрема питань, пов'язаних з діяльністю правоохоронних органів, отримала ґрунтовне висвітлення саме у працях представників адміністративного права. Яскравим прикладом є дисертаційна робота А. В. Калайди, присвячена адміністративно-правовим засадам міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України. У ній досліджено історичні та сучасні тенденції становлення правового регулювання у цій сфері, визначено ключові напрями міжнародної співпраці правоохоронних органів, серед яких – обмін досвідом, проведення спільних операцій, реалізація міжнародних програм боротьби зі злочинністю та підготовка кадрів за кордоном. Авторка аргументує, що міжнародне співробітництво є не лише допоміжним інструментом, а й необхідною складовою реалізації державної політики у сфері забезпечення правопорядку, що безпосередньо впливає на стан національної та міжнародної безпеки. З огляду на це, використання доробків адміністративістів у нашому дослідженні дозволяє комплексно висвітлити проблему міжнародного співробітництва, врахувати не лише процесуально-правовий, а й організаційно-управлінський аспект. Тим паче саме адміністративно-правовий підхід розкриває внутрішню взаємодію Національної поліції України з іноземними партнерами та міжнародними організаціями, показує, як еволюція правового регулювання від міліції до поліції заклала підґрунтя сучасних механізмів міжнародної взаємодії. Означуване робить результати вказаної дисертації цінними й для нашого аналізу проблем міжнародного співробітництва під час кримінального провадження [8].

Висновки. Стан наукової розробки проблем міжнародного співробітництва під час кримінального провадження в Україні характеризується значними досягненнями, проте зберігає низку неви-

рішених аспектів. Проведений аналіз показав, що вітчизняна правова доктрина накопичила вагомий теоретичний масив, однак потребує подальшої систематизації та оновлення з урахуванням викликів воєнного стану. Особливо актуальними залишаються питання гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, визначення процесуального статусу учасників міжнародного співробітництва і подальшого вдосконалення механізмів реалізації юрисдикції Міжнародного кримінального суду. У розрізі цього важливим є перехід від фрагментарного вивчення окремих аспектів до створення комплексної, міждисциплінарної наукової розробки, здатної забезпечити ефективне співробітництво між національними органами правосуддя та міжнародними інституціями.

Список використаної літератури:

1. Антонюк А. Б. Процесуальні засади міжнародного співробітництва при розслідуванні кримінальних правопорушень: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09, Ірпінь, 2016. 19 с.
2. Базов О. В. Міжнародно-правові засади організації та діяльності міжнародних кримінальних судів: монографія. Київ: Алерта, 2023. 628 с.
3. Бондар С. В. Взаємодія слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2020. 272 с.
4. Виноградова О. І. Міжнародне співробітництво України у галузі боротьби зі злочинністю (кримінально-процесуальний аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2000. 22 с.
5. Грищук Г. М. Кримінально-правова характеристика інституту видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2017. 22 с.
6. Зуєв В. В. Кримінальні процесуальні гарантії прав особи при міжнародному співробітництві під час кримінального провадження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2015. 20 с.
7. Зуєв В. В. Кримінальні процесуальні гарантії прав особи при міжнародному співробітництві під час кримінального провадження: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2017. 204 с.
8. Калайда А. В. Адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2020. 236 с.
9. Кисельов О. О. Особливості здійснення кримінального провадження в умовах особливого періоду, надзвичайного та воєнного станів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2022. 211 с.
10. Кучевська С. П. Проблеми гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність та Статуту Міжнародного кримінального суду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2009. 338 с.
11. Лопата О. А. Міжнародне співробітництво Експертної служби МВС України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2017. 22 с.
12. Маланюк А. Г. Проведення у кримінальних справах, пов'язане з міжнародними відносинами, за законодавством України: дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2004. 244 с.
13. Сизоненко А. С. Використання доказів, отриманих на території інших країн, в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2004. 22 с.
14. Чорноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2013. 556 с.

Galagan S. O. The state of scientific development of problems of international cooperation during criminal proceedings

The article provides a comprehensive analysis of the current state of scientific research on issues of international cooperation during criminal proceedings in Ukraine, taking into account the transformations caused by European integration processes, armed aggression against Ukraine, and the introduction of the legal regime of martial law. On the basis of a systematic examination of monographic studies, dissertations, textbooks, scholarly articles, and materials of international organizations, including works published in recent years, the main doctrinal approaches to understanding the essence, forms, and mechanisms of international cooperation in criminal procedure are identified.

The author establishes trends in the development of criminal procedural doctrine associated with the expansion of the treaty-based legal framework for international legal assistance, the intensification of cooperation with international judicial and law enforcement institutions, and the implementation of international standards into national criminal procedural legislation. It is substantiated that the accumulated theoretical and empirical body of scholarly research creates a foundation for improving mechanisms of interaction between national and foreign competent authorities and contributes to increasing the effectiveness of pre-trial investigation and judicial review in criminal proceedings.

At the same time, a number of problematic and insufficiently studied aspects are identified, including the absence of a holistic concept of international cooperation at various stages of criminal proceedings, the fragmented nature of normative regulation of certain forms of interaction, difficulties in harmonizing national legislation with Ukraine's international legal obligations, as well as uncertainty regarding specific issues of the legal status of subjects of international procedural interaction.

The results of a survey of practitioners from pre-trial investigation bodies, the prosecution service, and the legal profession confirmed the existence of significant difficulties in law enforcement practice, which necessitates further comprehensive interdisciplinary scientific research. It is concluded that deepening theoretical developments and forming coordinated doctrinal approaches are a necessary prerequisite for improving legislation and enhancing the effectiveness of international cooperation in criminal proceedings in Ukraine.

Key words: cooperation, proceedings, legislation, effectiveness, jurisdiction, standards.